

Király Klára

Hírek a börtönvilágból

Olasz elítéltek és a borászat

2006-ban a híres olasz borvárosban, Arsialban megrendezett mezőgazdasági-élelmezési vásáron a Lazio tartomány elítélteit által készített tennékek is megjelenhettek. A „Munka és szabadság” elnevezésű program fogvatartott résztvevői hét non-profit szervezet segítségével sajátítják el a borkészítés mesterségét. A szervezetek garantálják a folyamatos munkavégzést az elítéltek számára.

A szőlőtermesztés utolsó, a borkészítés első lépcsője a szüret. A fogvatartottak megtanulják, hogy a szüret idejét hogyan lehet kiválasztani. Hagyományosan, kézzel szüretelnek – megméri, minőség és fajta szerint osztályozzák a szőlőt. Tanáraik a préselés, erjesztés minden titkába beavatják őket. A borkészítés valamennyi fázisába bekapcsolódhatnak, így nagy szaktudásra tehetnek szert.

A fenti kezdeményezés az utógondozást is szolgálja, hiszen az elítéltek szabadlábra kerülésük után is tovább dolgozhatnak a szőlőültetvényeken és a préházakban.

Forrás: Detenuti favoriscano dalla produzione dei vini da R. Biagio Vento. Corriere della Sera, 2006. 08. 02.

Informatikai képzés Bariban

A Spinazzola büntetőintézet és a Svimservice Kft. együttműködésének köszönhetően jött létre a „Bridge” elnevezésű program, amely az elítéltek szociális integrációja érdekében egy tíz hetes általános informatikai és egy négy hetes speciális informatikai tanfolyamot nyújtott. A Svimservice Kft. a képzés végére lehetővé tette a legkiválóbb eredményt elért elítélt számára, hogy büntetése letöltése után álláshoz jusson.

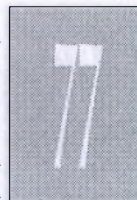
A szakértők szeretnék több hasonló kezdeményezést is elindítani, és az olasz munkaadókat érdekeltté tenni a börtönből szabadult személyek foglalkoztatásában. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a börtönben megszerzett tudás „elvész”, ha a volt elítéltek szabadulásukat követően nem találnak olyan munkahelyet, ahol ismereteiket alkalmazhatnak.

Forrás: Detenuti nei corsi speciali da Carla Sellini. Corriere della Sera, 2006. 08. 15.

A dán elítéltek élelmezése

Az 1980-as évekig a dán elítéltek élelmezését úgy oldották meg, hogy minden egyes büntetés-végrehajtási intézeten belül hatalmas, központi konyhát tartottak fenn.

Később nagy változást okozott a Börtönszolgálat új irányelveinek megalkotása és a „Munka-oktatás-szabadidő” elnevezésű program megvalósítása, amelyek – sokféle fontos intézkedés bevezetése mellett – az élelmezés kérdésében is jelentős változásokat eredményeztek. Az egykori központi konyhák helyébe kisebb, közösségi konyhák léptek, amelyek száma a fogvatartottak számára kialakított kisebb egységekhez igazodott. Az elítéltek egyes csoportjai magukra főznek, ahogyan ezt a szabad életben is tennék. A fogvatartottak az előre megbeszélt éte-

lek összetevőit a börtön üzletében vásárolják meg. Minden egyes cellában rendelkezésre áll egy hűtőszekrény.

A fogvatartottak saját magukról gondoskodnak, ezáltal nő a felelősségtudatuk. Az ételmezés megszervezése kitölti a napjuk egy részét. Az önellátás fenti formájával kapcsolatban kitöltött kérdőívek egyértelműen az elítéltek és a börtön személyzet elégedettségét tükrözik.

Egyelőre még 6 nagyobb börtönben – mint például Koppenhága Bv. Intézetben és a Horsens Állami Börtönben – központosított, intézeti konyhát vezetnek. A felmérések azonban azt mutatják, hogy megérett az idő a változtatásokra.

Forrás: Danish food and cooking possibilities in nowadays' prisons by Nicklas Laursen. Copenhagen Post, 2006. 07. 09.

Munkahelykeresés a börtönből

A dél-olaszországi Basilicata tartomány regionális tanácsa, a büntetés-végrehajtás illetékes regionális szerve, valamint az Igazságügyi Minisztérium összefogásával került sor a „Belül és kívül” program elindítására.

A kezdeményezés komoly segítséget biztosít az elítélteknek, hogy bekapcsolódhassanak a munkaerőpiacra. A projekt megvalósítása során személyi számítógépekből álló informatikai sarkot helyeznek el az intézetek aulájában. Ennek segítségével a fogvatartottak az aktuális munkalehetőségekről és a távmunkáról tudnak tájékozódni. Egyelőre a tartomány Potenza megyéjében található Melfi és Matera intézetekben valósítják meg a fenti lehetőséget.

Forrás: Il telelavoro per detenuti da Massimo de Rocco. Corriere della Sera, 2006. 09. 15.

Drogmentes körtelek az osztrák börtönökben

Néhány osztrák büntetés-végrehajtási intézetben – a Hirtenbergben és a Sonnenbergben – 600 fő részére drogmentes körletek alakultak. A drogmentes részlegbe kerülés lapja, hogy az intézet és az elítélt között létrejön egy megállapodás, amelynek értelmében a fogvatartott tartózkodik a kábítószer fogyasztástól. Ezekben a helyeken az absztinenciát bátorítják és elősegítik. A körletek fogadnak olyan fogvatartottat is, akinek korábban már volt kapcsolata a kábítószerrel, és nem akarja a büntetését a drogfüggőkkel együtt tölteni.

A börtönszolgálat a drogmentes részleg szabályait példás módon betartó elítélteket időnként megjutalmazza, például különféle szabadidős programok szervezésével, vagy a látogatási lehetőségek számának a növelésével. A részlegekben az absztinencia megtartását a vizelet ellenőrzés révén felügyelik.

Forrás: The penal system in Austria. Federal Ministry of Justice, 2006.

Kísérlet a visszaesési ráta csökkentésére

A Texas államban található Mason Megyei Börtönben a rabruhák új színe zavarba hozta az elítélteket. A pszichológusok szerint a börtönruha új színe segítségével esély van a visszaesés csökkentésére. A rózsaszínű nadrág és ing akkora szégyenérzetet kelt a fogvatartottakban, hogy nem kívánnak visszakerülni a szabadlábra kerülés után.

A nagy múltú, 1894. óta működő büntetés-végrehajtási intézet igazgatója hatékony fegyelmező eszközt lát az új viseletben. Amikor az elítéltek a helyi közösségért végeznek munkát a

börtön falain kívül, a társadalom előtt is meg kell jelenniük. Az eddigi tapasztalatok szerint a nevetséges viselet elrettentő hatást gyakorol a fogvatartottakra. A megyei sheriff, Joe Arpaio arról számolt be, hogy a visszaesés 70 %-os csökkenést mutat az új megszégyenítő módszer bevezetése óta.

Forrás: Pink prison makes Texas inmates blush by Dan Glaister. CBS News, The Guardian, 2006. 10. 11.

A szabadidő eltöltése a dán börtönökben

A dániai zárt intézetekben a mindennapos közösségi programok az elítéltek által alkotott kisebb egységekben valósulnak meg. A nyitott intézetekben a büntetés-végrehajtási intézet egész területén, sőt alkalmanként az intézetben kívül is lehetőség van a szabadidő másokkal való eltöltésére. A sportolási lehetőségek széles választéka – labdarúgás, tenisz, asztalitenisz, kézilabda, testépítés – áll a fogvatartottak rendelkezésére. A helyi sportklubok időnként barátságos mérkőzésre hívják ki a fogvatartottakat, esetenként pedig együtt edzenek. Elvileg a nyitott börtönök lakói már a büntetés letöltése alatt is nevezhetik magukat a helyi versenyeken.

Az elítéltek számára hobbyklubok is szerveződnek, amelyek elsősorban fafaragással, börmegmunkálással, kerámiakezeléssel foglalkoznak. A Börtönszolgálat irányelveinek köszönhetően az intézeteknek folyamatosan kell azon dolgozniuk, hogy a kinti közösségek elérhető legyenek a fogvatartottak számára, és a társadalom is beelásson az intézetek életébe.

Minden intézetben van könyvtár, amely önállóan működik, vagy folyamatosan tart fenn kapcsolatot az önkormányzati könyvtárral. Néhány helyen az elítéltek rendszeresen látogathatják a közkönyvtárakat, vagy felülhetnek a helyi könyvtár buszára.

Forrás: Danish Prison Service program principles by Nicklas Laursen. Kopenhagen Post, 2006. 10. 09.

Erőszakos filmek tilalma

2006 februárjában a szakemberek megvizsgálták, hogy milyen filmek érhetőek el az új-zélandi büntetés-végrehajtási intézetekben. Úgy találták, hogy az erőszakos jeleneteket és a szexualitást leplezetlenül hangsúlyozó filmek kínálatát vissza kell fogni. Elkészült azon mozifilmek listája, amelyek károsan hatnak a fogvatartottak pszichéjére. A tilalom ellenére újabb és újabb filmek jelennek meg a cellákban, amelyek tartalma nem megengedett a börtönök falain belül.

A pszichológusok úgy vélik, hogy a visszaesés mértéke csökkenhet, ha az elítélteknek sikerül elszakadniuk a mozifilmek által megalkotott erőszakos világtól. Rá kell mutatni arra, szerintük, hogy a filmek által létrehozott és virtuálisan folyamatosan megerősített ellenségkép és veszély a valóságban nem létezik.

Forrás: Prisoners view violent movies by Stephen Cook. New Zealand Herald, 2006. 10. 08.

Elítéltek a krokodilfarmon

A Darwinban működő Berrimah Büntető Központban az elítéltek számára új 11 hetes kísérleti programot indítottak. A magánkézben levő Darwin Krokodil Farmon – amely egész

Ausztráliában a legnagyobb – a fogvatartottak megtanulhatják a krokodiltenyésztés módját. A 36 000 sósvízi krokodil ellátása és nevelése közben olyan ismeretekre tesznek szert, amelyet később is hasznosítani tudnak.

Syd Stirling, az Észak-Nyugati Terület igazságügyi minisztere hagyta jóvá a kezdeményezést, amely a program jelentőségét jelzi. A szakemberek szerint a krokodiltenyésztésben még mindig nagy lehetőségek rejlenek, ami hasznot hajthat a börtönből szabaduló elítélteknek és a társadalomnak is.

Forrás: Prisoners become crocodile keepers by Frank Steel. The Australian Sun, 2006. 09. 25.

Ír-olasz együttműködés

A dublini Mountjoy és a perugiai Maiano börtön még 2004-ben megállapodást kötött, hogy közös összefogással készüljenek el az új díszletek és kosztümök az ír operaház egyik bemutatója számára.

A nagyszabású vállalkozás 25 büntetés-végrehajtási intézet 500 elíteltjét foglalkoztatja, akik a jelmezek megvarrásában és az ácsmunka kivitelezésében vesznek részt. A projekt megvalósításában jeleskedő olasz fogvatartottak közül sokan ellátogathatnak a felújított Puccini mű, a Bohémélet bemutatójára, és élő előadásban is megtekinthetik azt, amihez munkaerejüket adták.

Forrás: Prisoners hit high note with Puccini project by Thomas Anteen. The Scotsman, 2006. 10. 15.

Drogfüggők az Egyesült Arab Emirátusokban

Dr. M. Murad Abdullah, a dubai rendőrség Döntéselőkészítő Központjának szakembere drogfelmérést végzett az ország elíteltjei között. Megállapította, hogy a fogvatartottak 63 %-a kábítószerrel összefüggő bűncselekményt követett el. A szövetségi kábítószer-ellenes törvény egyik paragrafusával lehetővé teszi a bíróság számára, hogy börtönbüntetés kiszabása helyett az elítelt számára kezelő központban letöltendő, kábítószer-függőséget gyógyító kezelést írjon elő.

Erre azonban ritkán kerül sor, pedig szükség lenne az alternatív megoldások alkalmazásának a szélesebb körűvé tételére. A drogfüggő elkövetők legtöbbször nemcsak a munkájukat, de a családjuk támogatását is elvesztik. A szabadlábra kerülést követően a társadalmi beilleszkedés szinte lehetetlen számukra, ez pedig kriminalizáló helyzetet teremt.

Forrás: Drug rehabilitation in Dubai by Mohammad Hassan Al Sabri. Dubai Al Shindagah, 2006. 10. 23.

Probléma a brit börtönhajókkal

John Reid belügyminiszter javaslatára börtönhajók működtetéséhez keresnek vállalkozókat Nagy-Britanniában. A tervek szerint 800 angliai és walesi fogvatartott kerülhetne át az úszó börtönökbe. Az új intézetek a korábbihoz hasonlóan alacsony biztonsági fokozatúnak számítanak, és lehetőség szerint költségkímélő megoldást jelentenek.

A Howard Liga a Büntetőjogi Reformért elnevezésű szervezet azonban nem ért egyet az úszó börtönök működtetésével. Véleményük szerint az elítéltek igényeinek nem megfelelő elhelyezés súlyosan veszélyeztetheti a rehabilitációt. Juliet Lyon, a szervezet igazgatója úgy látja, hogy a hajók szolgálatba állítása semmiféle előnyt nem fog hozni a börtönlakók számára. Az

ellenzők a 2005-ben bezárásra került a HMP Weare példájára hivatkoznak, amely akkoriban Dorsetben horgonyzott. E börtön 1997-ben kezdte el működését, de végső soron nem lehetett megoldani üzemeltetését.

Prison ships in Britain by David Tall. The Guardian, 2006. 10. 12.

Az ír büntetés-végrehajtás kábítószer-ellenes stratégiája

Az Ír Börtönszolgálat drogpolitikai és -stratégiai programjának elemei között megfogalmazódik, hogy távol kell tartani a kábítószerrel az ír büntetés-végrehajtási intézetektől. A stratégiát első alkalommal hatja át koordinált, következetes szemlélet, amely kirekeszteni kívánja a drogokat a börtönök falai közül. Emellett biztosítja a kábítószer-függőséget gyógyító kezelés lehetőségét az elítéltek számára.

Az igazságügy-miniszter hangsúlyozta, hogy a kábítószer kultúra nem kívánatos jelenség a büntetés letöltése alatt, amely az elítéltek hozzátartozói és a társadalom számára egyaránt ártalmas hatásokat hordoz. A drogfüggőség felesleges erőszakot és elkülönülést szül az intézetek falain belül.

Az új stratégia elemei megfelelnek a kormányprogramnak, mivel legfontosabb célul a heroin-fogyasztás kiszorítását tűzi ki. Ehhez az illegális kábítószerbevitelét a börtönökbe lehetetlenné kell tenni. Ezt a biztonsági ellenőrzések és kötelező drogtesztek számának növelésével, illetve a kábítószer-kereső kutyák foglalkoztatásával kívánják megvalósítani. Az új stratégiai program fontosnak tartja a többszintű összefogást, az elítélt múltjához igazított egyéni programok megvalósítását és a folyamatos utógondozást.

A szakemberek úgy látják, hogy a közösséggért tevékenykedő civil szektor fontos szerepet játszik a drogfüggő fogvatartottak eredményes kezelésében, ezért a kapcsolat erősítése érdekében, az eddigieknél részletesebb információcserét szorgalmazznak. Az Ír Börtönszolgálat úgy véli, hogy a drog kultúra virágzását csak úgy lehet visszaszorítani, ha az elítéltek még a kísértés közelébe sem kerülnek.

Forrás: The Policy and Strategy published by Irish Prison Service. 2006. 10. 27.

Jutalompontok a brit börtönökben

A Brit Börtönszolgálat a magas biztonsági fokozatú börtönökben arra törekszik, hogy egyéni jutalmazással vegye rá az elítélteket arra, hogy bekapcsolódjanak az ún. konstruktív programokba is. A veszélyesnek számító elkövetők egyelőre a gitártanulás, a haltenyésztő tartályok karbantartása és a betűkirakó társasjátékban való részvétel között választhatnak. A programokon való részvétel jutalma a kreditpontok növekedése. A kapott kreditek dohánycikkekre, telefonálásra és tisztálkodási szerekre költhetők.

A kísérlet a Cambridgeshire-ben található Whitemoor és a Yorkshire-ban levő Wakefield büntetőintézetekben került bevezetésre. A pontszerzéshez legalább 30 perces aktív közreműködésre van szükség. A fent említett tevékenységek köre fokozatosan bővül, így év végéig már az asztaliteniszezés, az edzőterem használata, a takarításban, valamint az ápoló képzésben való részvétel is kredit-emelkedést eredményez.

Anne Owers készített felmérést az eddigi eredményekről, és pozitív változást tapasztalt: az elítéltek felelősségtudata növekszik, sikerült kimozdítani őket a már megszokott egysíkú tevé-

kenységi körből. A Whitemoor börtön igazgató helyettese, Jamie Bennett fontosnak tartja, hogy elszakítsák az intézetben élő fogvatartottakat a korábbi erőszakos léttől, és új életmódra neveljék őket. Természetesen a szabadlábra kerülés után a legfontosabb a munkahely biztosítása, különben a börtönévek alatt elsajátított új életmód folytatása lehetetlenné válik.

Forrás: Credits in British prisons by Andrew Beckett. The Thames, 2006. 11. 02.

A kábítószer-függők kezelése Új-Zélandon

A „Hatékony beavatkozási program” elnevezésű projekt megvalósítása során 18 hónap alatt 3 új drogkezelő egységet állítottak fel Új-Zélandon. A legújabb kábítószer-elvonó egység a Christchurch Büntetés-végrehajtási Intézetben jött létre. A büntetés-végrehajtásért felelős miniszter, Damien O’Connor arról számolt be, hogy az elkövetők 60%-a küzd drog- és alkohol-függőségi problémákkal. Ők valamennyien potenciális visszaesőknek tekinthetők.

A statisztikák azt mutatják, hogy a szabadlábra kerülést követő 24 hónapban 13%-kal alacsonyabb a visszaesési ráta azok között, akik a függőséget gyógyító kezelésben vettek részt. A „Care NZ” egészségügyi szervezet irányítja a fenti kezdeményezést az Arohata és a Waikeria büntetés-végrehajtási intézetekben is. Az Arohata börtön volt az első új-zélandi büntetőintézet, amelyben még az 1990-es években drogkezelő központot állítottak fel. A tervek szerint a program 2008/2009-re évente 550 fogvatartottról tud majd gondoskodni.

Forrás: Prisoner drug units will produce results by Hon Damien O’Connor, Associate Minister of Health. New Zealand Government Press Release, 2006. 10. 10.

Főzőleckék egy német börtönben

A 140 éves Liebfrauenschule, amely a németországi Vechtában működik, évek óta sikeres programnak ad helyet. A háziasszonyképző iskola a női börtön közelében található, így egyszer egy hónapban hat tanuló látogatást tesz a női elítélteknél, és főzőleckéket ad nekik. A közösen elkészített ételek közös elfogyasztásra kerülnek. A program népszerűségét az adja, hogy kötetlen párbeszéd alakulhat ki, mivel íratlan szabály, hogy nem beszélgetnek az elkövetett bűncselekményekről vagy a börtönélet nehézségeiről.

A fenti kezdeményezés mögött a Notre-Dame nővérei apácarend áll. A szociális problémák iránt érzékeny rend története több évszázadra nyúlik vissza, a „senkinek sem ártani, mindenkinek használni” elv jegyében jelenleg négy kontinensen, a világ tizenhat országában működnek, és tartanak fent intézményeket az óvodától az egyetemig.

A rehabilitációs értékek hangsúlyozása nélkül kerül sor a már említett találkozókra, a fő cél az ételek közös elkészítése. A nővérek tisztában vannak azzal, hogy lelki támaszt is nyújtanak az elítéltek számára, de ezt anélkül igyekeznek tenni, hogy felhívják erre a figyelmüket. A rendszeres találkozások és közös élmények maguktól oldják fel a feszült légkört, és sor kerülhet a személyes problémák megbeszélésére. A nővérek szerint a közös főzések felérek egy pszichológiai tanácsadással. A bizalmat nehéz kivívni a börtön falain belül, de úgy érzik, hogy velük szemben sokkal nyitottabbak az elítéltek. A tevékenységük hatékonyságát abban látják, hogy a program alatt semmi sem kötelező, és ők mindig készen állnak arra, hogy lelki támaszt nyújtsanak.

Forrás: Cooking in prison by Ann Hill. The International Herald Tribune, 2006. 10. 07.